ಡಾ॥ ಚೆನ್ನಾಂಬಿಕಾ ಪಾವಟೆ

ಹಂಡೆಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಮೇಲೆ ಹೊಸಬೆಳಕು

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಕೆಲವು ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಮನೆತನವೂ ಒಂದು. ವಿಜಯನಗರದ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುತ್ತಿಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗೌಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೆತನವಿದು. ಅಚ್ಯುತರಾಯ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾ ಯರ ತರುವಾಯ ಆದಿಲಶಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪೂರದ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ಉತ್ತರ ದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಗಿರಿ ಗ್ರಾ ಮದಲ್ಲಿ ಇವರು ಅಧಿಕಾರ ಮುಂದುವರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ವಿಷಯ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ 'ಹಂಡೆ ಅನಂತಪುರ ಕೈಫಿಯತ್ತು' ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆ ಎನಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಂಡೆ ಮನೆತನದ ಸಮಕಾಲೀನ ತೆಲುಗು ಕಾವ್ಯಗಳಾದ ಪುಲ್ಲಕವಿ ವಿರಚಿತ 'ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', ಸಿರಿಪಿ ಆಂಜನೇಯಲು ವಿರಚಿತ 'ಕರಿಬಸವಸ್ವಾಮಿ' ಕಾವ್ಯ, ನಾಗಸಂದ್ರಂವಾಸುದೇವರಾವ್ ವಿರಚಿತ, 'ಅನಂತಪುರ ಮಂಡಲಚರಿತ್ರ ಕಥಲು' ಕೃತಿಗಳು, 'ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪೀಠದರ್ಶನ' ವೆಂಬ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ ಈ ಮನೆತನದ ಬಗೆಗೆ ವಿವರವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿವೆ.

ಇವರು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಧ ಅನಂತಪುರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು 'ಹಂಡೆ ಅನಂತಪುರ ಪಾಳೆಯಗಾರರು' ಎಂದು ಕೃತಿಗಳು ಕರೆದಿವೆ. ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟ ಮನೆತನವಿದು. ಈ ಮೇಲಿನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪೀಠದ ಪರಂಪರೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1542-1565) ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ನಡೆಸಿದ್ದನು. ಆತನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಸಹಿಸದೆ ಆಗ ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬೊಕ್ಕಸಂ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನೆಂಬವನು ಚತುರಂಗಬಲವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಮರಾಯನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡುವು ದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆಗ ರಾಮರಾಯನು ಶ್ರೀ ಶೈಲಪೀಠದ ಇಮ್ಮಡಿ ಕರಿಬಸವ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಅವರ ಕೃಪೆ ಯಿಂದ ಹಂಡೆ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕನನ್ನು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಹಂಡೆ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕನ ಸಕಾಲಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ರಾಮರಾಯನು ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಬಂಡಾಯ ಮುರಿದು ವಿಜಯನಗರನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ತರುವಾಯ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕ ನಿಜಾಂ ಪಾದುಷಹನನ್ನು ಕೈಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ರಾಮರಾಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕನು ವಿಜಯನಗರದ ಮಾಂಡಲಿಕನಾದನು. ಈತನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ರಾಮರಾಯನು ಹನುಮಪ್ಪನಿಗೆ ನಂದ್ಯಾಲ ಬುಕ್ಕರಾಯಸಮುದ್ರ, ಧರ್ಮಾವರ; ಕಣೇಕಲ್ಲು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕುರಗೋಡ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಉಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ. ಈ ಮನೆತನದವರು ಮೊದಲು ಬುಕ್ಕರಾಯ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿ ಸಿಕೊಂಡರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನಂತಪುರವನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳಿರುವರು.

ನವಾಬ ಮಹಮ್ಮದ ಆದಿಲಶಹ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1625-56) ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ವಜೀರನಾಗಿದ್ದ ಹನುಮಂತಭೂಪಾಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೆಲುಗು ಕೃತಿಯೊಂದು

ಚಂಡ ಪ್ರೌಢಿಮನಾಮಹೀಪತಿ ನಿಚ್ಚಲ್ ಮೆಚ್ಚುಸೇರ್ಯವಜೀ
ರುಂಡೈ ಸಂಪದಲುಲ್ಲಸಿಲ್ಲಗನು ದೋರ್ಭೂಯಿಷ್ಟ
ಶೌರ್ಯಾಢ್ಯುಡೈ
ಹಂಡೇವಂಶಕುಲಾಬ್ಧಿ ಚಂದ್ರುಡನ ವಿಖ್ಯಾತಿ
ಮಹಾಪ್ಯೈಭವೂ
ದ್ದಂಡುಂಡೈ ಹನುಮಕ್ಷಿತೀಶುಡಲರ್ ಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾ
ವಂಬುಲರ್॥

(ಶ್ರೀ ಶೈಲಪಂಡಿತರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - 4-39)

ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ವಜೀರ ಹನುಮಕ್ಷಿತೀಶನ ಮೂಲಕ ಕರಿಬಸವದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಿತ ಆದಿಲಶಹನು ಅವರನ್ನು ಉತ್ಸವಪೂರ್ವಕ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದನ್ನು

ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಜಯಗಳಿಸಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ನವಾಬ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ 'ಹಿಂದೂ ಫಕೀರ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಕೊಟ್ಟು 'ಕುರ್ನಿಸು'ಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಕಾಟಿಪಾವಡ' ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಆಗ ಕರಿಬ ಸವದೇಶಿಕೇಂದ್ರರ ಯೌಗಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ವಜೀರ ಹನುಮ ಭೂಪಾಲ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ದಾನಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪೂಜಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು.

ಹೀಗಾಗಿ ಕರಿಬಸವದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಅನುಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿಜಾಪೂರದ ಮಹಮ್ಮದ ಆದಿಲಶಹನು ಹಂಡೆ ಹನುಮಕ್ಷಿತೀಶನನ್ನು ಅನಂತಪುರದ ಒಡೆಯನ ನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ಗುರುಗಳವರು ಹಂಡೆ ವಂಶೋ ದ್ಧಾರಕರಾಗಿ ನಿಂತು ಆತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು.

ಹಂಡೇವಂಶ ಕಿರೀಟಮೈ ತೆಲಯು ಹೃದ್ಯಶ್ರೀ
ಪ್ರತಾಪಾಹೃತೋದ್ದಂಡಾರಾತಿ ಧರಾಧಿನಾಥುಡುಯಿ ಸತ್ಯ
ಪ್ರಾಭವೌದಾರ್ಯದ ಕ್ಷುಂಡ್ಯೆ ಕೀರ್ತಿವಹಿಂಚಿನಟ್ಟಿ
'ಹನುಮಕ್ಷೋಣೀಂಶು ಧರ್ಮಾಡ್ಯುಡ್ಯೆಯುಂದರ್ ಬಟ್ಟ
ಮುಗಟ್ಟಿ ತತ್ಪುರಿನಿ ನಿತ್ಯೋಲ್ಲಾಸಮುಲ್ಮೀರರ್ಗ.

(ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ 4-146)

ಅಂದಿನಿಂದ ಅನಂತಪುರಕ್ಕೆ 'ಹಂಡೆ ಅನಂತಪುರ 'ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹಂಡೆ ವಂಶೀಯ ರಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಂದ ಬಂದೊದಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಈ ಪೀಠಾಧೀಶ್ವರರು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದ ಹೇರಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು 1690ರಿಂದ 1720ರ ವರೆಗೆ ಅನಂತಪುರವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದವನು ಹಂಡೆ ಮನೆತನದ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನಾಯಕ. ಈತನನ್ನೇ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು 1ನೆಯ ಪವಾಡಪ್ಪನೆಂದು ಕರೆದಿವೆ. ಈತನಿಗೆ ಕುಷ್ಟ ರೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಲು ಯಾವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ವಾಸಿ ಮಾಡಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಕರಿಬಸ ವೇಂದ್ರರ ಪ್ರಭಾವ ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿ ಕೊಂಡನು. ಅರಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆ ಹಿರಿಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದ ಶಾಖಾಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬೀಡಾರ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ನಾಯಕನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಲೇಪನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು.

ವಿಮಲಾತ್ಮುಡಿಚ್ಚಿನ ವಿಭೂತಿಧರಿಯಿಂಚಿ
ನಿತ್ಯಂಬು ಗುರುವುಲ ನೇಮಮುಗನು
ಕೊಲ್ಚುಚುಂಡಾಗಾ ಕುಷ್ಠರೋಗಮು ಬಾಸಿ
ವಜ್ರಕಾಯಂಬೈನವಾನಿಚೂಚಿ॥
ನವ್ಯ ಮಣಿಮಯ ಭೂಷಣಾಂಬರಮುಲೊಸಗಿ
ಕೊನ್ನಿಗ್ರಾಮುಂಬುಲರ್ಪಿಂಚಿ ಕುತುಕಮುಲರ
ಅಂದಲಂಬನು ವಸ್ತುವಾಹನಮುಲಿಚ್ಚಿ
ಯಂಗನಯು ತಾನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗಮಾಚರಿಂಚಿ॥

(ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ – 5-68)

ಆತನ ಕುಷ್ಠರೋಗವು ವಾಸಿಯಾಗಿ ನಾಯಕನು ನಿರೋಗಿಯಾದನು. ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನಾಯಕನು ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುವಿಗೆ ನವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣವನ್ನು ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದನು ಎಂದು ತೆಲುಗು ಪದ್ಯ ಹೇಳಿದೆ.

ಹಂಡೆ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನಾಯಕನ ತಮ್ಮ 2ನೆಯ ಪವಾ ಡಪ್ಪ ನಾಯಕ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1770ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಅನಂತ ಪುರವು ಕಡಪನವಾಬರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಪವಾಡಪ್ಪ ನವಾಬರಿಗೆ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಕಳಿಸು ತ್ತಿದ್ದನು. ಪವಾಡಪ್ಪನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು 'ರಾಮಾಜಿ' ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ನವಾಬನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನವಾಬರಿಗೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಡಲು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ರಾಮಾಜಿ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ನವಾಬನು ಕೆಲವು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಸೇನಾನಿಗಳು ಪವಾಡಪ್ಪನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಭಾವಮೈದುನ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಮೂಲಕ ಪವಾಡಪ್ಪ ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಲು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಗುರುಗಳು ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ನೊಡನೆ ಅನಂತಪುರಮಠಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅರಮ ನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುಮಠದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ಇತ್ತು. ಹುಲ್ಲುಹೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಕಠಾರಿಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಪವಾಡಪ್ಪನಿಗೆ ಅನ್ನಕೊಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೇವಕಿಯ ಮೂಲಕ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ಆತನು ದಿಡ್ಡಬಾಗಿಲಿನ ಮೂಲಕ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲೆ ಮರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ನವಾಬನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಹೋರಾಟವಾಯಿತು. ನವಾಬನ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೈನಿಕರು ಹತರಾದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಕಾಲ್ತೆಗದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪವಾಡಪ್ಪ ಅಜೀವ ಪರ್ಯಂತ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ

ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದನು. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತು ಧರ್ಮಾವರದ ಸೀರಿಪಿ ಅಂಜನೇಯಲು ಎಂಬ ಕವಿಯು ತಮ್ಮ 'ಕರಿಬಸವಸ್ವಾಮಿ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿರುವುರು.

ಹಂಡೇಯನಂತ ಪುರಾಖ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿನಿ ಪವಾ
ಡಪ್ಪನಾಯಕುಡು ಕ್ಷಯಿನುದಿನಪುಡು
ಸ್ವಾಮಿ ವಿದ್ರೋಹಿಯ್ಯೆ ರಾಮಾಜಿನ್ನಪುನಿ ಸಂ
ಸ್ಥಾ ನಂಬಗೋಲ್ಪಿಟ ಬೂನಿನಪುಡು
ಕಡಪ ಸೇನಲು ಕಡುನೊಂದಿ, ದೊರನೇಮ
ರಿಂಚಿ ಯೊಂಟರಿಗ ಬಂಧಿಂಚಿನಪುಡು
ಕೋಟಲುತಲ್ಪುಲು ಮಿತ್ರ ಕೂಟಗುರಿಸಿ ಮೀರಿ
ತುರುಕ ಮೂಕಲ ತೋಡ ಬೆರಸಿನ ಪುಡು
ತನ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿನೇರ್ಪುನ, ದದೀಯಾ
ಯವನ ಸೇನನು ದುನಿಮಿ, ನಾಯಕುನಿಬ್ರೋಚ
ಲಲಿನಿ ರಾಜಭಕ್ತಿ ಬೂರ್ಣ ಲಕ್ಷ್ಮಮುಗುಚು
ಮೋಕ್ಷನರೆ ಕರಿಬಸವಸ್ವಾಮಿ ಮೋಕ್ಷಕಾಮಿ॥
(ಶ್ರೀ ಶೈಲಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ)

ನಾಗಸಂದ್ರಂ ವಾಸುದೇವರಾವ್ ಅವರ 'ಅನಂತ ಪುರ ಮಂಡಲ ಚರಿತ್ರಕಥಲು' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಕೊರಟಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅವರ ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ (ಪಾಳೆಯ ಗಾರರ ಕತೆಗಳು) ಶಿರೋನಾಮೆ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಗುರುಗಳು ಅನಂತಪುರದ ಪವಾಡಪ್ಪ ನಾಯಕನನ್ನು ಬಂಧವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು.

ಹಂಡೆ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನ ಮಗ ರಾಮಪ್ಪನಾಯಕ, ಈತನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಪವಾಡಪ್ಪನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪವಾಡಪ್ಪನ ಮಗ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬವ ತುಂಬ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆತನ ಕಾಟ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಜನ ಹೊಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ರಾಮಪ್ಪನ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಬೊಕ್ಕಸದಲ್ಲಿನ ಧನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ದಪ್ಪನು ಊರುಬಿಟ್ಟನು. ರಾಮಪ್ಪನು ಅನಂತಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದನು.

ಈತನ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ ಶ್ರೀ ಶೈಲಪೀಠದಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರು ಮರಿಕರಿಬಸವರಾಜೇಂದ್ರದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1756-75) ಅದಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಅನಂತ ಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಂಡೆ ರಾಮವಲ್ಲಭ 'ರಾಜ್ಯಮದಾಂಧ'ನಾಗಿದ್ದ. ಈತ ಗುರುಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ದುರ್ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡಿದ. ಗುರುಗಳ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದಿತು ಕೊಡಲೇ ಅವರು 'ನಿನಗೆ ದುರ್ಮರಣವುಂಟಾಗಲಿ' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1752ರಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಂಧುಗಳೇ ಅವನನ್ನು ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂದರು.

ಗುರುಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿ ರಾಮಪ್ಪನಿಗೆ ಆದ ಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಹೇಯ ಸ್ವಾಭಾವಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಯ ಪರಿವಾರ ಪರಿತಪಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದರು. ಮುಳ್ಳುಗಿಡವಾದರೂ ಅದನ್ನು ನಾವೇ ನಟ್ಟು ಕತ್ತರಿಸಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳು ಕೃಪೆ ದೋರಿ ರಾಮಪ್ಪನ ಮಗ ಸಿದ್ದರಾಮಪ್ಪನಾಯಕನಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ 1753ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು

ಪುರಮ್ಮು ಪಾಲಿನ ಸೇಯುನು
ಸುರುಚಿರಮುಗ ರಾಮವಿಭುನಿ ಸೂನುಂಡನುರ್ಚು
ಪುರಜನುಲಂದರು ಚೂಡಗ
ಪರಮಾನಂದಂಬುತೋಡ ಪಟ್ಟಮುಗಟ್ಟೇ॥
ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಹಂಡ ಪಾಳೆಯಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸುಮಾರು 4 ತಲೆಮಾರಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತೆಲಗು ಕವಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ತನ್ನ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಹಂಡೆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ.